

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sanctae Mechtildis virginis ordinis Sancti Benedicti Liber specialis gratiae

**Mechthild <von Hackeborn>
Mechthild <von Magdeburg>**

Pictavii, 1877

II. Narratio abbatissa Sophiae de Stolberg conscripta anna 1451 de
fundatione monasterii novae-helfae incepti anno 1259.

[urn:nbn:de:bsz:31-60070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-60070)

felth, magister *Olricus* et magister *Heynricus* phisici, *Thiemarus* capellanus de castro *Mansfelth*. Laici: *Lantwichus* scultetus, *Heynricus* advocatus, etc. Acta sunt hec anno Dominice incarnationis m. cc. vice-simo nono. (*Diplomatische Belustigungen von Friderich Carl Moser. Tom. II. p. 1.*)

Textum emendavimus juxta Copial Buch ex Archivo Magdeburgensi.

II.

NARRATIO ABBATISSÆ SOPHIÆ DE STOLBERG CONSCRIPTA ANNO 1451 DE
FUNDATIONE MONASTERII NOVE-HELFE INCEPTI ANNO 1220.

Nos SOPHIA de STALBERG abbatissa totusque conventus *Nove Helpte* prope *Issleve* diocesis *Halberstad.* recognoscimus per presentes omnibus visuris et audituris quod Dominus *Hermannus Ghiseken* prepositus ecclesie *S. Jacobi Stique Borehardi* prope et extra muros *Halberstad.* ex petitione et commissione venerabilium Domine *Abbatissæ Katherine, Margharete priorissæ,* totiusque *Conventus* petiit informari et certificari de fundacione monasterii nostri, quomodo et qualiter primo et principaliter est fundatum et constructum, ex monasterio dicto *S. Jacobi,* quod Nos ex nostra *Cronica* et nostra certa sciencia conscribere fecimus et protestamur hunc modum continentem ad profectum et utilitatem tam præsentium quam futurorum. Disposui scribere libellum cooperante gratia *Spiritus Sancti* scriptis formis, primo de inchoatione claustrum nostri, nomina et genus fundatorum nostrorum, quia valde absurdum esset ignorare eos per quos ad talem proventum et felicitatem pervenimus, ut de diversis mundi partibus in unum collecti die noctuque in uno loco insimul absque impedimento possumus vacare laudibus divinis, toti intenti servicio Dei omnipotentis, cui servire regnare est, de quorum prediis etiam statim in incipio fuimus tam large dotati, ut nunquam nobis necesse fuerit proprietatem habere vel coacti parvas procurare, divina gracia et misericordia semper et ubique gubernati et summi largitoris providentia nutriti et per propriam regulam ita edocti et educati. Secundo de prima institutione religionis et de diversis virtutibus et sanctis moribus prestantissimarum virginum et nos precedencium, que vidi oculis meis in maxima parte, et audivi de fide dignis veridicis senioribus, que quidem salutaria exempla non decet oblivioni tradere, sed intente memorie commendare; et ideo toto desiderio estuo hunc libellum nostris conscribere posteris, ut quos post mortem non possum verbis movere, saltem instruam verissimis et fidelissimis scriptis. Tertio de prepositis, quia piam curam et fidelissimam sollicitudinem multaque pericula, tribulaciones et angustias, que fideles pastores et prepositi nostri diversimode passi sunt pro nobis et propter nos, convenit cum multa ad Deum pro eis gratiarum accione ferventer recolere et nunquam posse oblivisci. Quarto de *Abbatissis,* de laudabili scilicet conversacione earum, de bonis exemplis et quam bene

et superbene fecerit Deus his que in officio perseveraverunt usque in finem, et quam grave punierit eas Dominus, que contra Dei beneplacitum et contra conventus voluntatem se petierunt absolvi, et quasi pugnis eas objecerunt Domini Dei electionem ut omnes pertimescant contraire divine voluntati. Quinto de filiis fundatorum nostrorum, et benignitas quam eis Dominus dono sue gracie contulit nos fideliter tuendi et in bonis nobis providendi et in periculis defendendi, multum expedit et necesse est fideliter memorari, ut post mortem oracionibus nostris eis possimus vicem rependere pro singulis beneficiis que fideliter impenderunt, nobis ergo libet nunc retexere quod et quale fecit inicium claustris nostri et intencio constituendi. Origo et inicium claustris nostri fuit illustris comes Dominus Borchardus de Mansvelt, cujus uxor Domina Elizabeth filia Domini Heynrici de Schwartzeburch, ad quorum nuptias fuit Dominus Fridericus Imperator, et hec Domina Elizabeth comitissa fundatrix nostra propriis ulnis bajulando illum cecum natum puerum adduxit in presenciam sancte Elizabeth Lantgravie, ut ei lumen oculorum impetraret et audivit auribus propriis quod tamquam pergamenum rumpebatur ei cutis ut posset habere sedes ad recipiendum lumen oculorum. Notandum quoque quod tota causa institucionis cenobii nostri fuit pia intencio et diligentissima sollicitudo ejusdem piissimi fundatoris nostri, ut per hoc opus solummodo anima ejus salvaretur et a Deo numquam separetur. Nam Deus misericors et clemens qui neminem vult perire et omnes homines cupit salvari, quadam nocte per somnium eum salubriter terruit et misericorditer permonuit, quatenus amplius curaret de anima sua, quia cum tantis divitiis nullo modo salvaretur, nisi in honorem gloriosissime genitricis Dei monasterium sanctimonialium construeret, et sic per matrem misericordie reconciliatus veram anime sue salutem obtinere posset; qui nihil moratus avide nimis sollicitus pro anima sua statim prudenter satagit, ut salubre consilium opere completeret. Anno ab exordio mundi transactis 6. millibus quadringentis LXXXIII, anno vero dominice incarnationis MCCXXIX. indicione VI. Epacta 15. anno communi 6. ciclo decemnovennali simul et lunari 16. ciclo vero solari 18. idem illustris comes pie memorie, Dominus Borchardus de Mansvelt cooperante sibi gracia divina pure ad laudem Dei et ad honorem gloriosissime Virginis matris Marie tantum pro salute anime ut interveniente matre misericordie nunquam a Deo possit separari, in hebdomada Pasche feria V cepit construere claustrum Dominarum apud castrum Mansvelt, adoptans in filium idem monasterium, qui nullum poterit habere filium ex legitima uxore, nisi tantum duas filias Wherder et Sophiam, nam potens Hoyerus, qui ante inepcionem claustris nostri interiit miserabiliter in bello Wolpesholt, non filius fuit legitimus, sed in Romana curia legitimatus.

Eodem anno 3. Cal. Julii, hoc est in die sanctorum Petri et Pauli Apostolorum ad propagandam congregacionem nostram Deo perpetuo servitutam de cenobio S. Jacobi Apostoli sanctique Borchardi prope Halberstad moniales grisei ordinis 7. personas religiosas in Mansvelt

transduxit et ipsum locum larga donacione donavit, optans et desiderans ut omnes posteri sui essent huic congregacioni tamquam patres et non tamquam domini, eo quod ipse pro sola anime salute construxisset illud monasterium. Sed nequaquam omnem bonam voluntatem suam erga claustrum potuit opere complere, nam ipso anno post 5 menses, scilicet idus Decembris, hoc est in die S. Lucie, de hac luce migravit. Notandum etiam, quod claustrum nostrum in Mansvelt mansit tantum quinque annos, in Roderdestorp viginti quinque annos, in antiquo Helpede 90 annos, in quo loco graciosus et venerabilis Dominus Dyocesanus Dominus Vulradus Episcopus Halberst. qui antea fundamentum ejusdem propriis manibus primum lapidem posuerat, in prima introduccione sanctimonialium ibidem missam celebravit, virgines consecrando et sacrum velamen imponendo etc. et sic de inicio claustrum, usque dum translatus sumus in novum Helpede prope Isleve fluxerunt centum viginti anni, et hoc mira Dei dispositione factum est, sed ipse Dominus ante multos annos uni de senioribus familiarissimis amicis suis, que vita et exemplo multos edificavit, et fuit una de fortissimis antiquis columnis religionis, revelare dignatus est. Nam perduxit, immo repromisit ei Dominus evidenter quod claustrum transferri faceret in quatuor loca, in testimonium gratie superfluentis, qua propter familiares amicos in quibus haberet et semper habuisset delicias suas, totum mundum usque in diem iudicii per quatuor climata quasi in quatuor fluminibus Paradisi, propiciatione quadam inestimabili irrigare dignaretur mirabiliter et in vivis et defunctis efficaciter fructuare velle in vitam eternam, illarum quippe venerabilium seniorum nostrarum testimonia credibilia facta sunt nimis, quarum oculis vidimus exempla sanctitatis et opera totius perfectionis. Dominus Borchardus Comes de Mansvelt et Dominus Johannes Prepositus, hi duo fidelissimi patres claustrum congregacionem nostram transtulerunt de antiquo Helpede in novum Helpede penes Isleve et est locus quesitus anno incarnationis dominice MCCCXLVI in die S. Severi Episcopi in Dominica qua cantatur: *Da pacem*, novo claustrum funditus consummato, Dominus etiam Borchardus Comes de Mansvelt factus est confrater noster et cohabitator in regula penitentium perseverans nobiscum usque in finem. Domina Luchardis filia piissimi patris nostri Domini Borchardi Comitis de Mansvelt, qui propter insidias inimicorum claustrum novum una cum prefatis Dominis de antiquo Helpede transtulit in presentem locum scilicet tutiorem. Item Domina Abbatisa dum ad novum claustrum venissemus, quasi novo semper fervore succensa frequenter hortabatur conventum, ut omnes et singuli in novitate spiritus inciperent vivere et cum novo claustrum in novo studio amore et dilectione cum delectatione in Deum totaliter in sancta religionem satagerent florere et reformare, ipsa autem tota ardens Spiritu Sancto divini amoris incendio flagrabat, ut nec frigus sentiret nec aliquod incommodum in Dei servicio ex virtute animi qua totaliter incaluerat in Deum. Quod enim tempore post matutinas cum maximum frigus esset et tota congregacio calefaceret se in divina

caritate, oratio fiebat pro ea, etc. Statim ejusdem tercio mense postquam venimus huc in novum Helpede, in nocte scilicet circumcisionis Domini cepit egrotare ad mortem, cum tamen per totam septimanam nativitatis Domini ferventissime cantasset, per decem autem dies decumbens, omnibus ecclesiasticis sacramentis bene premunita III Idus Januarii integro aspectu atque auditu, nihil omnino timens demonem, sed felicissime transiit ad eum quem amavit, quem quesivit, quem semper optavit, sequenti die, cum Dominus Johannes prepositus solemnissime sepulturam celebrasset, cantans vero *Regnum mundi et Surge Virgo*, Dominusque Borchardus pater ejus, quasi deficeret premerore, eo quod non esset consecratus locus sepulture ejus, Dominus Albertus, filius ejus, a sede apostolica electus et confirmatus Halberst. adduxit Dominum de Bycheling, Episcopum in romana curia consecratum et consecratum, qui die tercia scilicet dominica qua cantatur: *Omnis terra*, consecravit totum monasterium et unum altare videlicet Apostolorum, capellam, cimiterium in claustro, capitolium, ambitus et curiam intra ambitum in illa consecratione monasterii.

Et Nos Sophia Abbatissa, ex petitione et majorum convencione sepe dicti monasterii S. Jacobi Sique Borchardi et nostri fecimus perscrutari Breviarium dicti monasterii una cum Breviario nostro nostrique conventus singula in divinis perpensanda, sicut nobis constat, testamur nobiscum concordare in omnibus horis et consuetudinibus, etc. modum coronacionis ¹ quam nos ab inicio habuimus et de gracia Dei perseverare intendimus, a predicto cenobio primo et principaliter nobiscum recensemus, exceptis tamen duobus festivitibus, scilicet in nocte resurrectionis dominice et nocte pentecostes, ubi nos habemus XII lectiones cum antiph. et resp. earumdem et sepe dicta causa secundum breviarium antiquum nobis visum et monstratum III lectiones et III responsoria prioribus festivitibus duabus.

Acta et conscripta sunt hec anno incarnationis dominice MCCCCLI, Dominica infra octavas Epiph. Dei nostro sub sigillo duximus roborandum nostrique conventus.

(Niemann, *Geschichte der Grafen von Mansfeld.*)

III.

WIE UND VON WEM DAS CLOSTER IN WELCHEM DIE ZWEY SELIGE JUNG-FRAUEN MECHTILDIS UND GERTRUDIS GOTT GEDIENET GESTIFFT UND AUFGEBAUET IST.

Da man nach Christi unsers lieben Herren und Heilands Geburt zelte Tausent zwey hundert und neunzehn Jar, hat auss sonderer eingebung Gottes der machtige und edle Graff Burchard von Manssfeld

1. conversationis.